

Naschrift Vuilophaal kan niet goedkoper

Auteur(s):

Gradus, R.H.J.M.

Dijkgraaf, E.

*De auteurs zijn verbonden aan het OCf.EB. Zij danken Menno Snel en Robert Haffner voor commentaar.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4122, pagina 743, 1 oktober 1997

Rubriek:

Naschrift

Trefwoord(en):

publieke, sector

Toen wij onze studie naar het uitbesteden van het ophalen van huisvuil publiceerden, vermoedden wij al dat dit tot reacties, met name van belanghebbenden, zou leiden. Wat was onze boodschap? Een analyse naar het ophalen van huisvuil duidt op een kostenvoordeel van f. 60 tot f. 80 per huishouden bij uitbesteding. Overigens betekent dit, in tegenstelling tot hetgeen de heren Doppenberg en Cras (DC) beweren (zie [Vuilophaal kan niet goedkoper](#)), niet dat een huishouden per jaar gemiddeld f. 60 tot f. 80 minder afvalstoffenbelasting zal betalen, omdat gemeenten bij uitbesteding btw dienen te betalen, die zij niet kunnen declareren en kostenverhogend werkt. Hierdoor resteert slechts een direct kostenvoordeel van circa f. 15 tot f. 20 voor de consument. De welvaartswinst is natuurlijk wel gelijk aan f. 60 tot f. 80 per huishouden. Getuige een toespraak van minister Zalm op 12 maart jl. voor de Raad voor de financiële verhoudingen, wordt nagedacht over de invoering van een compensatiesysteem dat verstoring door btw-heffing ongedaan maakt.

De data

Het eerste kritiekpunt is dat onze dataset te beperkt is. Inderdaad hebben wij voor onze schattingen gebruik gemaakt van data voor slechts 47 Nederlandse gemeenten. Toch komen onze steekproefgemiddelen overeen met de cijfers uit [tabel 1](#). De kosten voor het ophalen van huisvuil (incl. deelstromen) belopen in de steekproef tussen tachtig en 310 gulden. Later onderzoek waarbij de steekproef werd uitgebreid tot bijna negentig gemeenten laat bij benadering dezelfde resultaten zien ¹.

Tabel 1. Samenstelling afvalstoffenheffing

Activiteit	Spreading, f. per huish.
Eindverwerking	
verbranden	120-250
eindverwerking gft	15-35
Logistiek	
inzameling grijs	40-80
inzameling gft	40-80
overslag en transport	0-60
brengsysteem ('milieu-eiland')	0-30
Deelstromen	
glas	3-5
papier	0-3
klein chemisch afval	20-25
Overig	
perceptiekosten/ kwijschelding	5-25
voorlichting	0-20
Totaal afvalstoffenheffing	300-600.

Bron: Afvalstoffenheffing vereist meer inzicht in kostenopbouw, *Informatiebulletin preventie en hergebruik*, ministerie van VROM, maart 1996.

Benchmarking

Fundamenteel is de kritiek op de onze methode, waarbij de (totale) gemeentelijke heffing voor het ophalen van huisvuil met behulp van de kleinste kwadraten methode verklaard worden uit een aantal variabelen, waaronder de hoeveelheid afval, de institutionele vormgeving (publiek/ privaat) en de verwerkingskosten. Er wordt dus wel degelijk rekening gehouden met de verschillen in verwerkingskosten tussen gemeenten. DC slaan met hun bewering de plank mis.

Anders dan bij benchmarking krijgen we door onze methode een veel beter inzicht in de werkelijke oorzaak van de kostenverschillen. Zo worden in [tabel 3](#) van DC de publieke en private inzameldiensten vergeleken. Bij een dergelijke basale vergelijking worden echter andere van invloed zijnde factoren (frequentie, hoeveelheid, verschillen in bebouwing, fiscale aspecten, enz.) ten onrechte constant verondersteld ². In onze studie worden deze factoren wel meegenomen.

Tabel 3

Tabel 3. Verschil tussen de gemeentelijke afvalstoffenheffing bij een overheidsgedomineerde inzameldienst en particuliere inzameldienst *guldens*

Regio	inwoners	verschil
Noord	2.659.680	9
Zuid	3.384.263	20
Randstad	6.764.078	-5
Gelderland	1.779.184	21
Nederland		6,80

Interessant is de bewering van DC dat de tariefverschillen zijn terug te voeren tot verschillen in service zoals de frequentie. Navraag bij de onderzoeker, die de benchmark-studie uitvoerde, leert dat men veronderstelt dat gemeenten met een frequentie van een keer per twee weken 50% lagere kosten hebben. Als in onze studie, zoals DC beweren, sprake is van een dun wetenschappelijk vernislaagje, dan doet de methode van DC ons denken aan plamuurverf. Onduidelijk is ook of [tabel 4](#) gebaseerd is op gedetailleerde cijfers, omdat de benchmark zich beperkt tot slechts twintig overheidsgedomineerde reinigingsdiensten. De uitspraak dat de overhead marktconform is, doet dan ook gekunsteld aan. Tot slot is bench-marking zeer gevoelig voor de gekozen waarnemingen en de keuze van de meetlat.

Tabel 4

Tabel 4. De kosten van overheidsgedomineerde en private ondernemingen vergeleken, inzamelkosten per aansluiting per jaar *guldens*

	overheid	privaat
minicontainers	84	100
wijkcontainers	60	65
huisvuilzakken		

Marktmacht

Een vreemd (afval)luchtje krijgt het betoog van DC als zij beweren dat wij uitgaan van volledige marktwerking. Wij hebben het artikel nog eens nagelezen, maar deze bewering mist iedere grond. Zowel bij de eindverwerking als bij het ophalen van huisvuil is er een sterke rol voor de overheid nodig om een zekere verbrandingscapaciteit te garanderen, om kartellisering te voorkomen, maar ook om concurrentievervalsing door publieke ondernemers tegen te gaan.

Het is echter een misvatting dat de garantie van een adequaat voorzieningenniveau alleen via een publieke allocatie kan plaatsvinden. Het publieke element kan op uitstekende wijze via aanbesteding tot stand komen ³.

Slot

Als uitsmijter geven de heren aan dat zij ons ondeugdelijk bouwwerk graag bij de eerstvolgende inzamelronde willen ophalen. Dat is jammer. Met krampachtigheid is niemand en zeker de consument niet gebaat. De ervaringen in Nederland en het buitenland zijn ondanks de aanwezigheid van mogelijke (af)valkuilen te positief om dit vraagstuk te negeren en de voorbeelden zijn divers: kinderopvang, catering, arbeidsbemiddeling, beveiliging, beheer van gebouwen en bibliotheken

¹ Zie E. Dijkgraaf en R.H.J.M. Gradus, Cost savings of private refuse collection, *working paper*, OCfEB, 1997.

² "Simply comparing the economic welfare of effected groups before and after deregulation, as is frequently done in the popular press, fails to account for the effects of contemporaneous changes in other economic factors", C. Winston, Economic deregulation: days of reckoning for microeconomists, *Journal of Economic Literature*, 1993, blz. 1263-1289.

³ Zie C. Oudshoorn, Omgevingsveranderingen, systeemkosten en institutionele vernieuwing: een essay over nieuwe institutionele evenwichten, OCfEB Research Memorandum 9701, 1997.